



VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET NOGOLICA PROTIV HRVATSKE (br. 2)

(Zahtjev br. 29052/03)

PRESUDA

STRASBOURG

17. studeni 2005.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Nogolica protiv Hrvatske (br. 2),

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

- g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*,
 - g. L. LOUCAIDES,
 - g. P. LORENZEN
 - gđa N. VAJIĆ,
 - gđa. S. BOTOCHAROVA,
 - g. K. HAJIYEV,
 - g. A. KOVLER, *judges*,
 - i g. S. QUESADA, *zamjenik tajnika Odjela*,
- nakon vijećanja zatvorenog za javnost 25. listopada 2005.,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 29052/03) protiv Republike Hrvatske kojeg je hrvatski državljanin g. Zvonko Nogolica, ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 1. kolovoza 2003. godine.
2. Podnositelja zahtjeva zastupala je gđa. M. Marić, odvjetnica iz Zagreba. Hrvatsku Vladu ("Vlada") zastupala je njena zastupnica gđa Š. Stažnik.
3. Dana 19. listopada 2004. godine Sud je odlučio Vladu obavijestiti o zahtjevu. Primjenjujući članak 29. stavak 3. Konvencije odlučio je istovremeno odlučiti o osnovanosti i dopuštenosti zahtjeva.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelj zahtjeva rođen je 1962. godine i živi u Zagrebu.
5. Dana 5. listopada 1995. godine podnositelj zahtjeva pokrenuo je građanski postupak za naknadu štete pred Općinskim sudom u Zagrebu protiv tjednika G. („tuženik“), tvrdeći da je objavio klevetnički članak o njemu.
6. Sud je zakazao prvo ročište za 1. travnja 1996. godine. To je ročište, kao i ono zakazano za 11. ožujka 1997. godine odgođeno na zahtjev podnositelja zahtjeva.
7. Na ročištu od 17. travnja 1998. godine tuženik je dostavio svoj odgovor na tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva. Dana 13. travnja 1999. godine sud je saslušao podnositelja zahtjeva.
8. Ročišta zakazana za 27. rujna 1999. godine i 26. studenog 1999. godine odgođena su jer nije pristupio pozvani svjedok.
9. Dana 28. veljače 2000. godine sud je saslušao jednoga svjedoka i zaključio glavnu raspravu. Istoga je dana donio odluku kojom je odbio tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva. Presuda je dostavljena podnositelju zahtjeva četiri mjeseca kasnije.
10. Dana 6. lipnja 2000. godine podnositelj zahtjeva žalio se protiv prvostupanjske presude.
11. Dana 28. veljače 2001. godine predmet je proslijeđen Županijskom sudu u Zagrebu kao drugostupanjskom sudu. Dana 14. svibnja 2002. godine taj je sud vratio predmet

Općinskome sudu jer je nedostajala punomoć. Nakon što je pribavljen dokument koji je nedostajao, predmet je vraćen Županijskom sudu 27. rujna 2002. godine. Nakon toga, 25. ožujka 2003. godine Županijski je sud ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovno suđenje

12. U ponovljenom postupku dana 12. veljače 2004. godine Općinski sud u Zagrebu održao je ročište i odlučio saslušati dodatne svjedoke. Ročišta zakazana za 16. lipnja i 23. studenoga 2004. godine odgođena su zbog neuredne dostave poziva svjedocima. Slijedeće ročište zakazano je za 14. travanj 2005. godine. Postupak je još uvijek u tijeku pred prvostupanjskom sudom.
13. U međuvremenu, 10. prosinca 2002. godine, podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu Ustavnome sudu Republike Hrvatske, prigovorivši duljini postupka. Dana 13. lipnja 2003. godine Ustavni je sud odbacio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao nedopuštenu, budući da je županijski sud već bio donio odluku tom predmetu.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

14. Mjerodavni dio članka 63. Ustavnog Zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, Narodne novine br. 49/2002 od 3. svibnja 2002. „Zakon o Ustavnom sudu“) glasi kako slijedi:

“(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog nedonošenja akta u razumnom roku iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti o pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela podnositelja

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni će sud odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

15. Podnositelj zahtjeva je prigovorio da duljina postupka nije bila sukladna s zahtjevom „razumnoga roka“, propisanim u članku 6. stavku 1. Konvencije koji glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

16. Sud primijećuje da je postupak počeo 5. listopada 1995. godine, kad je podnositelj zahtjeva podnio svoju građansku tužbu, i da je još u tijeku. Do danas, postupak je trajao više od deset godina.
17. Razdoblje koje treba uzeti u obzir počelo je 6. studenog 1997. godine, nakon što je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku. Slijedi da razdoblje od oko osam godina potpada u nadležnost Suda *ratione temporis*.
18. Međutim, kako bi se utvrdila razumnost duljine vremena o kojemu je riječ, treba uzeti u obzir stanje predmeta na dan 5. studeni 1997. godine (vidi, između drugih izvora, presudu u predmetu *Styranowski v. Poland*, od 30. listopada 1998., *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, str. 3376, stavak 46.).

A. Dopuštenost

19. Vlada je pozvala Sud da odbaci prigovor podnositelja zahtjeva o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava. Tvrdila je da je podnositelj zahtjeva mogao podnijeti drugu ustavnu tužbu, nakon što je Ustavni sud odbacio prvu. Naglasivši kako je Ustavni sud u tom smislu promijenio svoju praksu, kako bi postupao u skladu sa sudskom praksom Suda, Vlada je tvrdila da bi ustavna tužba na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu bila djelotvorno pravno sredstvo za prigovor podnositelja zahtjeva o duljini postupka.
20. Nadalje, Vlada je tvrdila kako, u smislu promjene sudske prakse Ustavnoga suda, Sud treba učiniti iznimku od općega pravila o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava i ovaj prigovor proglasiti nedopuštenim čak iako je do te promjene došlo tek nakon podnošenja zahtjeva Sudu.
21. Podnositelj zahtjeva nije se složio s Vladom i osporio je djelotvornost ustavne tužbe u odnosu na svoj prigovor o duljini postupka.
22. Sud ponavlja kako, prema članku 35. stavku 1. Konvencije, može rješavati neku stvar tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha pravila koje se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava je da se državama ugovornicama dade prilika spriječiti ili ispraviti povrede za koje se navodi da su ih počinile, prije nego se ti navodi podnesu njemu (vidi, između mnogih drugih izvora prava, predmet *Selmouni v. France* [GC], br. 25803/94, § 74, ECHR 1999-IV). Obveza iscrpljenja domaćih pravnih sredstava podrazumijeva da se podnositelj zahtjeva treba poslužiti uobičajenim pravnim sredstvima koja su djelotvorna, dostatna i dostupna u odnosu na svoje prigovore prema Konvenciji.
23. Sud, nadalje, ponavlja kako se pitanje jesu li domaća pravna sredstva iscrpljena obično rješava na način da se uzme u obzir datum kad je zahtjev podnesen Sudu (vidi predmet *Baumann v. France*, br. 33592/96, § 47, ECHR 2001-V (izvaci)). To pravilo podliježe izuzecima koje mogu opravdati posebne okolnosti svakoga predmeta (vidi predmet *Nogolica v. Croatia* (dec.), br. 77784/01, ECHR 2002-VIII).
24. Vraćajući se na ovaj predmet, Sud primijećuje da se podnijevši ustavnu tužbu na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu podnositelj zahtjeva na redovan način poslužio pravnim sredstvom koje je bilo utvrđeno djelotvornim glede njegovog prigovora o duljini postupka (vidi predmet *Slaviček v. Croatia* (dec.), br. 20862/02, ECHR 2002-VII). On je dakle domaćim vlastima ponudio mogućnost da spriječe ili isprave navodne povrede. Međutim, razumljivo je da je podnositelj zahtjeva, vidjevši da njegova ustavna tužba nije uspjela, nije podnio drugu ustavnu tužbu. To bi za Sud previše rasteglo dužnosti koje ima podnositelj zahtjeva na temelju članka 35., stavka 1. Konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, presudu u predmetu *Unión Alimentaria Sanders S.A. v. Spain*, od 7. srpnja 1989., Serija A br. 157, str. 14, stavak 35.; *Ullrich v. Austria*, br. 66956/01, stavak 29., 21. listopada 2004.).
25. Što se tiče Vladinoga zahtjeva da se odstupi od općega pravila koje se odnosi na iscrpljenje i da se prigovor podnositelja zahtjeva proglasi nedopuštenim iako je do navodne promjene sudske prakse Ustavnoga suda došlo tek nakon podnošenja njegovog zahtjeva, Sud naglašava da za razliku od predmeta *Nogolica*, Vlada nije dokazala postojanje bilo kakvih posebnih okolnosti koje bi opravdale takvo odstupanje (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Pikić v. Croatia*, br. 16552/02, stavak 32., 18. siječnja U takvim okolnostima prigovor Vlade treba odbaciti.

26. Sud nadalje primijećuje da prigovor na temelju članka 6., stavka 1. nije očigledno neosnovan u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Nadalje primijećuje da nije nedopušten niti po jednoj drugo osnovi. Stoga ga treba proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

27. Sud ponavlja da se razumnost duljine postupak mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na slijedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i mjerodavnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi, između mnogo drugih pravnih izvora, predmet *Frydlender v. France* [GC], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).
28. Glede složenosti predmeta, Vlada je ustvrdila da je postupak bio složen zbog naravi postupka radi klevete.
Ova tvrdnja nije uvjerila Sud.
29. Glede ponašanja podnositelja zahtjeva, Vlada je tvrdila da je on doprinio duljini postupka time što je zatražio odgodu ročišta zakazanih za 1. travnja 1996. godine i 11. ožujka 1997. godine. Štoviše, drugostupanjski je postupak bio produljen time što podnositelj zahtjeva nije dostavio punomoć za zastupanje. Podnositelj zahtjeva nije se složio s Vladom, tvrdeći da je punomoć za zastupanje bila u spisu predmeta od početka postupka i da su je sigurno zametnuli sudovi.
Sud ne smatra dva odgođena ročišta relevantnima, budući da su se te činjenice dogodile prije razdoblja koje je Sud nadležan razmatrati *ratione temporis*. Štoviše, ne pridaje osobitu važnost drugoj tvrdnji koju je navela Vlada, jer izgleda kako je taj događaj produljio postupak samo za nekoliko mjeseci (od 14. svibnja do 27. rujna 2002.).
30. Glede ponašanja domaćih vlasti, Vlada je tvrdila da su sudovi postupali s dužnom revnošću u preispitivanju predmeta podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva nije se složio.
Sud primijećuje da je postupak trajao osam godina pred sudovima dva stupnja, tijekom kojega vremena sudovi nisu donijeli nikakvu konačnu odluku u ovome predmetu. Uz to, čini se da je postojalo nekoliko razdoblja neaktivnosti, koja se mogu isključivo pripisati vlastima i koja Vlada nije objasnila (npr. trebalo je osam mjeseci za prosljeđivanje spisa predmeta s Općinskog na Županijski sud, te daljnjih četrnaest mjeseci da Županijski sud utvrdi kako u spisu nedostaje punomoć, i, konačno, nakon vraćanja predmeta na ponovno suđenje, Općinskom sudu je trebalo gotovo godinu dana da zakaže novo ročište u predmetu).
31. Sud je često nalazio povrede članka 6., stavka 1. Konvencije u predmetima u kojima su se postavljala pitanja slična onima u ovome predmetu. Nakon što je izvršio uvid u sav materijal koji mu je dostavljen, Sud smatra da Vlada nije ukazala niti na jednu činjenicu ili tvrdnju koja bi bila dovoljno uvjerljiva da se u ovome predmetu postupalo s dužnom revnošću. S obzirom na svoju sudsku praksu o ovome pitanju, Sud smatra da je u ovome predmetu duljina postupka bila prekomjerna i da nije ispunila zahtjev „razumnoga roka“.
Stoga je došlo do povrede članka 6., stavka 1.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

32. Podnositelj zahtjeva je nadalje prigovorio da ustavna tužba iz članka 63. Zakona o Ustavnom sudu nije bila djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na njegov prigovor duljini postupka. Pozvao se na članak 13. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

33. Vlada je osporila tu tvrdnju, navodeći da je Ustavni sud u međuvremenu promijenio svoju praksu u predmetima sličnima ovome.

A. Dopuštenost

34. Sud primijećuje da je ovaj prigovor povezan s prigovorom koji je već ispitan u ovoj presudi te ga se stoga na isti način treba proglašiti dopuštenim.

B. Osnovanost

35. Sud primijećuje da je u predmetu *Debelić* već utvrdio povredu članka 13. u predmetu u kojem je Ustavni sud ustavnu tužbu proglasio nedopuštenom zbog toga što su nadležni sudovi u međuvremenu donijeli odluku, budući da se taj sud nije bavio meritumom prigovora podnositelja zahtjeva o duljini postupka (vidi predmet *Debelić v. Croatia*, br. 2448/03, stavak 46., 26. svibnja 2005.). Sud ne vidi nikakvog razloga odstupiti od tog zaključka.

Dakle, u ovome je predmetu došlo je do povrede članka 13. Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

36. Članak 41. Konvencije predviđa:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

37. Podnositelj zahtjeva potražuje 20,000 eura (EUR) na ime naknade nematerijalne štete.
38. Vlada je osporila taj zahtjev.
39. Sud smatra da je podnositelj zahtjeva sigurno pretrpio nematerijalnu štetu. Odlučujući na pravičnoj osnovi dosuđuje mu 4.200 EUR s tog naslova, uvećanih za sve poreze koje bude potrebno zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

40. Podnositelj zahtjeva potražuje i 16.506,60 hrvatskih kuna (HRK) (oko 2.230 EUR) na ime troškova i izdataka pretrpljenih pred Ustavnim sudom i pred Sudom.
41. Vlada je osporila te zahtjeve.
42. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj se dokaže da ih je stvarno i neophodno pretrpio i da je njihova visina bila razumna. U ovome predmetu, na temelju informacija koje posjeduje i naprijed navedenih kriterija, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 1.200 EUR sa svih naslova, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

C. Zatezna kamata

43. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* zahtjev dopuštenim;

2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. i članka 13. Konvencije;

3. *presuđuje*

(a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti slijedeći iznos koji treba pretvoriti u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan namirenja:

(i) 4.200 EUR (četiri tisuće dvjesto eura) na ime nematerijalne štete;

(ii) 1.200 EUR (tisuću dvjesto eura) na ime troškova i izdataka;

(iii) sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na naprijed navedene iznose;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

4. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 1. prosinca 2005. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Santiago QUESADA
zamjenik tajnika Odjela

Christos ROZAKIS
Predsjednik